

Başvuru Tarihi: 14.05.2023 / Kabul Tarihi: 14.07.2023 / Özgün Makale

TRT SANATÇISI OSMAN ÖZDENKÇİ'NİN MÜZİKAL YÖNÜ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Can DOĞAN¹

ÖZ

Anadolu'nun ve dünya üzerindeki birçok medeniyetin müşterek özelliklerini yansıtan halk müziği, farklı yörelerin yerleşik halkları tarafından; bilgi, birikim ve deneyimlerinin sonucu üretilen, aynı zamanda kendi öz kültürlerini koruyarak aktarılan bir halk yaratmasıdır. Halk müziği, geleneksel yapı çerçevesinde, saz ve söz kültürünün pratikleri doğrultusunda seslendirilen, profesyonel ve amatör sanatkarların beceri ve yorumlarıyla farklı yörelerde ve tavrılarda dile getirilen kıymetli halk ürünlerindedir. Bu çalışmada, bu yörelerden birisi olan Eskişehir'de kendine özgü tavır ve üslup ile sanatını idame ettiren birbirinden değerli saz ve söz üstatlarının yetiştiği görülmüş, yörede yetişen bu değerlerin bilinmeyen yönlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Muzaffer Sarısözen'in desteğiyle radyoya dâhil olan ve uzun yıllar TRT Ankara Radyosu'nda görev yapan Osman Özdenkçi, radyo içerisindeki görevi ve geleneksel halk kültürünü aktarması yönüyle Eskişehir'in yetiştirdiği en kıymetli şahsiyetlerdendir. Bu çalışma, icrâ ve tavır bakımından yörede özgünlük sergileyen Özdenkçi'nin yaşam öyküsünün, sanatının ve Türk Halk müziğine katkılarının ortaya konulması yönüyle önem arz etmektedir.

Çalışmada Osman Özdenkçi'nin derlediği halk müziği eserlerinin tahlil edilmesi ve sanatçının hayatı hakkındaki bilgilerin ele alınması amaçlanmıştır. Çalışma, konusu itibariyle nitel yöntem doğrultusunda yapılandırılmıştır. Özdenkçi'nin musiki yönünün ele alınması ve yöre kültürünün doğru bir şekilde aktarılmasına ilişkin veriler; literatür, arşiv taraması ve kaynak kişi görüşmeleri yapılarak elde edilmiştir. Çalışmanın bulgular ve yorum kısmında ise Osman Özdenkçi'nin; yaşam öyküsüne, sanatçı kimliğine ve bağlama icracılığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Sonuç olarak Özdenkçi'nin TRT repertuarına kayıtlı 34 türküye kaynaklık ettiği ve bağlama icrası konusunda öncü isimlerin başında geldiği söylenebilir. Araştırma kapsamında farklı yörelerdeki kıymetlerin detaylı bir şekilde ele alınması ve sanatçı kişiliklerinin ortaya konulması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Eskişehir, Osman Özdenkçi, Türk Halk Müziği, Yurttan Sesler Korosu, Bağlama

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü
E-mail: can.dogan@ibu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9165-4381

A STUDY ON TRT ARTIST OSMAN ÖZDENKÇİ'S MUSICAL DIRECTION

ABSTRACT

Folk music, which reflects the common characteristics of Anatolia and many civilizations around the world, is a folk creation produced by the inhabitants of different regions as a result of their knowledge, accumulation and experience, while at the same time preserving their own culture. Folk music is one of the valuable folk products that are performed within the framework of traditional structure, in line with the practices of instrumental and oral culture, and expressed in different regions and attitudes with the skills and interpretations of professional and amateur artists. In this study, it has been seen that Eskişehir, one of these regions, has raised valuable instrumental and spoken word masters who maintain their art with their own unique style and style, and it is aimed to reveal the unknown aspects of these values raised in the region. Osman Özdenkçi, who joined the radio with the support of Muzaffer Sarisözen and worked in TRT Ankara Radio for many years, is one of the most valuable personalities raised by Eskişehir in terms of his duty in the radio and transferring traditional folk culture. This study is important in terms of revealing the life story, art and contributions of Özdenkçi, who exhibits originality in the region in terms of performance and attitude, to Turkish Folk Music.

In the study, it is aimed to analyze the folk music works compiled by Osman Özdenkçi and to discuss the information about the artist's life. The study was structured in line with the qualitative method in terms of its subject. The data on the handling of Özdenkçi's musical aspect and the correct transfer of the local culture were obtained through literature, archive scanning and source person interviews. In the findings and interpretation section of the study, information about Osman Özdenkçi's life story, artist identity and bağlama performance is given. As a result, it can be said that Özdenkçi is the source of 34 folk songs registered in the TRT repertoire and is one of the leading names in bağlama performance. Within the scope of the research, it may be recommended to examine the values in different regions in detail and to reveal their artist personalities.

Key Words: *Eskişehir, Osman Özdenkçi, Turkish Folk Music, Yurttan Sesler Choir, Bağlama*

GİRİŞ

Geleneksel kültürümüzün temel unsurları arasında yer alan Halk Müziği, içerisinde barındırdığı birbirinden farklı değerlerden ötürü önem taşır. Anadolu halkının farklı olaylar karşısında etkilenişinin açık ifadesi olan halk müziği, kendine özgü çalgıları, tür ve biçimleri, tavır ve üslubu ile geleneksel duyguları ve yaşanmışlıkları doğal bir şekilde yansıtmaktadır. Bu bağlamda Yurttan Sesler Korosu ile Anadolu halk kültürünün sanat yaşamına önemli katkılar sunan saz ve ses sanatçıları, derlemecilerden oluşan koro, halk kültürünü en doğru şekilde yaşamayı ve yaşatmayı düstur edinmiştir. Halk kültürünü olduğu gibi yaşatmaya çalışan, farklı yörelerin geleneksel lezzetlerini sazlarına ve seslerine aktaran Yurttan Sesler Korosu sanatçıları ise bu değerleri aslına uygun bir şekilde yaşatmışlardır. Bu saz sanatçıları fedakâr bir şekilde çalışan, halk müziğini sağlam temeller üzerine inşa eden halk hizmetkârlarıdır.

Yurttan Sesler Korosu, halk müziğinin zengin tür ve yapısının yanısıra, Anadolu halkının birlik ve beraberliğini sağlamak, kültür aktarımının yaygınlaştırılması ve zenginleştirmesini hedeflemektedir. Bu bağlamda Yurttan Sesler Korosunun şefi ve derleyicisi Muzaffer Sarısözen bu konuda şu ifadeleri dile getirmektedir:

Radyonun sınımsız tuttuğu ve başardığı halk musikisi yayımı, ne sadece dinleyicilerine hoş bir vakit geçirmek ne de yalnız türkülerimizin çeşitleri hakkında fikir vermekten ibaret değildir. Gönüllerimizi bir araya toplamak ve bütün memleketi tek duygu haline getirmek Yurttan Sesler'in başlıca hedefidir. Artık izaha lüzum kalmamıştır ki "Yurttan Sesler'in sanatkar işçileri memlekette en modern tahrip vasıtalarının bile zerresini koparamayacağı bambaşka bir istihkâm yapmakla meşguldürler (Çeren,1944, s.4).

Yurttan Sesler Korosu aynı zamanda yöre sanatçılarının yetiştikleri bölgelerden kaynaklı halk kültürünü aynen yaşatan ve radyoevine aktarmayı hedefleyen sanatçılardan oluşmuştur. Bu topluluğun üyesi olan her bir sanatkar farklı yöreleri temsil eden farklı tavır ve karakterlere de sahip olan kişilerdir. Yöre icrâlarındaki maharetlerinin yanısıra sıkı bir eğitimden geçen bu sanatçılar, sadece kendi yöre ezgilerinin sınırları içerisinde kalmayıp farklı yöre ve ezgileri de ustalıkla seslendiren eğitilmiş şahsiyetlerdir. Türk halk müziğinin duayeni Mehmet Erenler, Sarısözen çizgisi olarak benimsenen bu yolda şu ifadeleri kullanmaktadır:

"Muzaffer Sarısözen ile tanışmak bana 13 yaşındayken nasip oldu. Beni konuk olarak davet ettiği canlı yayında bir türkü çalıp okudum. Ama ondan önce birlikte stüdyoya girdiğimiz zaman koro içeride hazırız zaten. Muzaffer Sarısözen benim elimden tuttu, bir elimde sazım bir elimde rahmetli hocamızın eli stüdyoya girdik. Stüdyoya girdiğimiz zaman 13 yaşındaki gözlemim şuydu. Herkes ayağa kalktı. Korodaki bütün sanatçılar... Sazı ve sesi. Rahmetlik hocam eli ile işaret etti ve herkes oturdu. Sandalyenin sesini dahi duymadım. Otorite vardı ama despotluk yoktu. Sevgi var. Türkü sevgisi, ülke sevgisi, ülke aşkı ve türkü aşkı. Onun zaten o güzel sesiyle sunum yaptığı programlarda Muzaffer Sarısözen hocaya âşık olmayan yoktu. TRT'de haberler sadece Yurttan Sesler'in yüzü suyu hürmetine dinlenirdi." ²

Yurttan Sesler Korosunun her bir üyesi kendi yöresinde bir başka ifade biçimine sahip olmuş ve bu sanatçılar yörelerine yaptıkları hizmetlerinin yanısıra farklı yöre kültürün kıymetlerini de taşımışlardır. Bir bölgenin veya yörenin yerleşik halkları tarafından söylenerek veya çalınarak yaşatılan, o bölgenin ve yörenin ortak kültürünü yaşatan ve sonraki nesillere aktaran birbirinden kıymetli sanatkarlar, çeşitlilik ve zenginlikler ile yöredeki müzikleri yaşatmışlardır. Bu sanatkarlardan biri de Osman Özdenkçi'dir. Osman Özdenkçi'nin Türk halk müziği alanındaki çalışmalarının ve halk müziğine olan katkılarının gün yüzüne çıkarılması ve sanat hayatının Türk halk müziği alanına katkı sağlaması oldukça kıymetlidir. Araştırmada Yurttan Sesler geleneğinin önem arz eden bağlama icrâcısı Osman Özdenkçi ile alakalı betimleme temelli bir

² <https://www.youtube.com/watch?v=tga885LANd4>

aktarım yapılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda sanatçının yetiştiği yer olan yöre kültürü hakkında bilgi vermek ve sanatçının halk müziği alanındaki katkılarının sunulması önemlidir.

Eskişehir Halk Kültürü

Tarihsel süreç içerisinde Anadolu halk kültürüne önemli katkılar sunan Eskişehir, müzik geleneğinin geniş bir yelpazede ele alındığı ve farklı müzikal tür ve formların ustalıklı sergilendiği nadide bir kenttir. Eskişehir’de gerek sözel gerek müzikal yönleriyle kıymetli ve önemli kültürel varlıkların olduğu aşikârdır. Farklı form ve yapılardan oluşan saz ve söz geleneğinin önemli ürünlerinin sergilendiği bu kentte birbirinden kıymetli yöre sanatçılarının varlığı bölgenin zenginliğini de ayrıca yansıtmaktadır.

Yörede seslendirilen türküler, halk kültürünün önemli bir dokusunu oluşturmuş ve aynı zamanda farklı form ve yapıların seslendirildiği kültürel ürünler olmuşlardır. Bu türküler halk müziğinin halk oyunları ile bir uyum içerisinde yansımalarının ve aynı zamanda kültürün ayrılmaz bir parçası olduğunun da ispatıdır. Farklı yapı ve formlardaki türküler için Tenekeci şu ifadelerde bulunmuştur: “Türkü çeşitleri arasında yer alan oyun havaları ya da oyun ve dans türküleri, bölge ya da yöreye ait dans figürlerini, koreografisini müzik eşliğinde sunan türkülerdir (Tenekeci,2017, s.17).

Eskişehir, yöre kültürü çerçevesinde gerek teorik gerek pratik bağlamda çeşitlilik göstermekte ve oyun havaları ve şarkı formunda da ezgiler seslendirilmektedir. Bahse konu bu ezgiler; ölçü, karar perdeleri, ses sahaları ve ritmik unsurlar yönüyle oldukça zengin bir karaktere sahip olup halk türkülerinin çeşitliliğini de yansıtmaktadır. Yörede toplumsal yaşam ve inanç, halkın müzik kültürünü doğrudan etkilemiş ve geleneklerin şekillenmesini sağlamıştır. Bölgeye dışarıdan gelen göçler (Kırım, Kafkas ve Balkanlardan) ise yöre kültürünün zenginleşmesine imkân sağlamıştır.³

Bu göçler ve etkileşimin neticesinde, hatta farklı müzik kültürleri sayesinde yöre halkının kültürel yönden geliştiği görülmüştür. Bununla birlikte etkileşimin bir sonucu olarak göçmen halkların sosyal yaşantısı üzerindeki müzikal etkiler bariz bir şekilde görülmeye başlamıştır. *“Türkiye’nin birçok şehrinde olduğu gibi Eskişehir halkı da ilk önce türküleri, manileri, ağıtları, nefesleri ve ilahileri benimsemiş; kına gecelerinde, törensel günlerde, gelin hamamlarında, çeşitli özel günlerinde ve günlük yaşantılarında sık sık kullanmışlardır.”* (Kıtırıcı, 2021, s.1)

Eskişehir’de geleneksel yaşam ve ritüeller çerçevesinde; doğum, evlenme, ölüm, dini hayat, ekonomik yaşam ve meslek birlikleri, bayramlar, asker uğurlama törenleri belli başlı kültür paylaşım ortamları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu törenler müzik sanatının yansıtıldığı önemli ritüeller arasında yer almaktadır. Yöre toplumunun birbirinin neşesine ve kültürüne destek olma, temelde birleştirme ve bütünleştirme üzerine bir amaç güden bu faaliyetler yörenin vazgeçilmez gelenekleri arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda gençlerin ve yaşlıların bir arada olduğu ve yöresel halk oyunlarının sergilendiği etkinlikler, başta halk kültürü olmak üzere müzik sanatı için önem arz etmektedir.

Eskişehir’in jeopolitik konumu yönüyle önemli bir merkez olması, yörenin halk kültürünü ve halk oyunlarını olumlu bir yönde etkilemiş ve zenginleşmesini sağlamıştır. Yörenin belli başlı ilçelerinde kendine has oyunlar sergilenmekte ve birbirinden önemli çalgılar ve saz sanatçıları bulunmaktadır. Bu çalgılar arasında telli çalgılar ailesinden bağlama, divan, tambura ve cura, üfleli çalgılar ailesinden dilli-dilsiz kaval, zurna, çifte, yaylı çalgılar içerisinde kabak

³ <https://www.repertukul.com/yoreler--Eskişehir>

kemane, vurmali sazlar arasında ise asma davul, def, darbuka, kaşık, zilli def ve zilli maşa yörede aktif bir şekilde icra edilmektedir.⁴

Çevre illerin de etkilediği Eskişehir kültüründe başta zeybek olmak üzere; halay, hora ve Kafkas oyunlarının sergilendiği görülmektedir. Gelenekten beslenen ve halkın kültürü doğrusunda şekillenen bir diğer husus ise halkın duygu ve düşüncelerini dil, biçim yönüyle hayata ve dünyaya bakışını yansıtan halk edebiyatıdır, dolayısıyla da halk edebiyatı Eskişehir'in zengin kültürel yapısını ortaya koymaktadır.

“Bölgeye ait türkülerde genel olarak askerlik ve sıla temalarının işlendiği görülmektedir (Kıtırıcı, 2021, s.1). Yöre müzik kültürü için esas anlayış doğal yaşam içerisindeki eğlence ve kederin sanata yansımalarıdır. Temelde aşk-sevda temaları üzerine oluşturulan türkülerde farklı konu ve muhtevalarda türkülerin icra edildiği söylenebilir. Farklı ritim ve ezgi yapısı ile kurgulanan türkülerin genellikle 2 ve 4 zamanlı olduğu, bunun yanı sıra oyun havalarının da genellikle zeybek formunda ve 9/8'lik usullerde oluşturulduğu görülmektedir. Eskişehir'e ait türkülerin analizi neticesinde farklı makamlarda türkülerin TRT repertuarına kayıtlı olduğu ve yörede Mustafa Hoşsu, Alaeddin Seçgel, Muammer Uludemir ve Osman Özdenkçi gibi kıymetli sanatçıların yetiştiği görülmektedir.

Halk müziğinin yaygınlaştığı bu dönemde birlikte bilenlerin bağlama çaldıkları, duvarlarında bağlama asılı olan ve gençlerin burada bilen kişilerden bağlama çalmasını öğrendikleri kahvehaneler kurulmaya başlanmıştır. Bu dönemde Osman Özdenkçi, Mustafa Hoşsu, Mehmet Alkan gibi başarılı sanatçılar bu kahvehanelerde yetişip TRT'ye bağlama sanatçısı olarak gitmişlerdir (Kıtırıcı, 2021, s:1).

Başta kendi yöresi olmak üzere önemli kültürlerden ve kaynaklardan beslenen Osman Özdenkçi, Eskişehir'in müzik icrasına ve müzikal karakterine farklı bir yön vermiştir. Sanatkarın Anadolu sınırlarını aşan derleme kapasitesi ve Anadolu'nun farklı yörelerine ait türkülerini saz ve sözle dile getirmesi oldukça önemlidir. Özdenkçi'nin birlikte çalıştığı değerli saz ve söz sanatçıları ve toplu icralarındaki başarıları onun müzikalitesini gözler önüne sermektedir. Sanatçının bağlama icrasındaki mahareti, yurdun farklı bölgelerde ve yurt genelinde dikkat çekmiştir.

Osman Özdenkçi, uzun dönemler TRT Ankara radyosunda çalışmış, başta yöre kültürü olmak üzere; bağlamasıyla ve eğitimiyle Türk Halk Müziği'ne önemli katkılar sağlamıştır. Eskişehir'in önemli saz ve söz icracılarından birisi olan Osman Özdenkçi, sanat yaşamı boyunca amatör ve profesyonel pek çok müzik platformunda sanatını sergilemiş, yöre içerisindeki müzik kültürünün gelişiminin yakından incelenmesi ve geleneğin yetiştirdiği çirakların halk müziğine kazandırılmaları doğrultusunda büyük gayret sarfetmiştir.

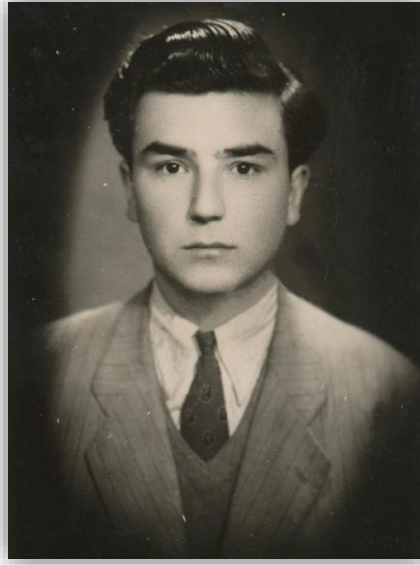
Plak ve albüm çalışmaları yapan Özdenkçi, kayıtlarının çoğunu profesyonel sazlar eşliğinde icra etmiştir. Sanatkarın müzik yaşantısına ait önemli ayrıntılar barındıran bu ses kayıtları Türk halk müziği için oldukça önem arz etmektedir. Bahse konu bu çalışma başta Türk halk müziğindeki derlemecilik faaliyetlerinin ele alındığı kişiler bakımından ilktir. Çalışma, TRT bağlama sanatçısı Osman Özdenkçi'nin yaşam öyküsünü ve sanatçı kimliğini detaylı olarak inceleyen ilk çalışma olması, Türk Halk Müziği ve halk derlemeleri yönüyle literatürdeki sınırlı sayıdaki çalışmaya kaynak teşkil etmesi bakımından önemlidir.

⁴ <https://www.repertukul.com/yoreler--Eskişehir>

Yöntem

Osman Özdenkçi'nin musiki sanatına dair hazırlanan bu çalışmada literatür taraması yapılmış olup bahse konu bu çalışma ile ilgili tez, makale ve kitap gibi kaynaklardan faydalanılmıştır. Çalışmanın yaşam öyküsü ile ilgili kısımda Osman Özdenkçi ile ilgili önceden hazırlanmış olan makaleler, tezler ve haberler incelenmiştir. Çalışmaya yönelik veriler, doküman incelemesi ve mülakat yöntemleri ile elde edilmiştir.

Osman Özdenkçi'nin Yaşam Öyküsü

Resim 1. Osman Özdenkçi

1924 senesinde Eskişehir'de dünyaya gelen Ali Osman Özdenkçi (Ördekçi) ilk ve ortaokul eğitimini Eskişehir'de tamamlamıştır. Osman Özdenkçi'nin asıl soyadı "Ördekçi" dir. Yurttan Sesler Korosu şefi Muzaffer Sarısözen'in yönettiği bir canlı yayın esnasında saz topluluğunu tanıtan sunucu-o esnada topluluk içerisinde bağlamayla eşlik eden- Osman Ördekçi'nin soyadını yanlışlıkla Özdenkçi olarak anons etmiştir. Sunucunun özrünü dilemesine karşılık, sanatçı bu yanlışlıktan hoşnut kaldığını dile getirip soyadını mahkemeye müracaat ederek Özdenkçi olarak değiştirmiştir. Çocukluk dönemlerinde ikramiyeli çikolatadan çıkan bir ağız mızıkası sanatçının müzik hayatına atılmasına vesile olmuştur. Yine aynı dönemlerde üflemeli çalgılar haricinde telli çalgılara ilgi duymuş ve bağlama çalmaya heveslenmiştir. Sanatçı bağlama icrasını zaman içerisinde ilerletmiş ve bu anlamda Türk halk müziğine yönelmiştir.⁵

⁵ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

Resim 2. Osman Özdenkçi Sanatçı Dostları ile Birlikteyken

Sanatın farklı dalları ile de ilgilenen Özdenkçi, Türk halk müziğine tutku ile bağlanmış, dönemin sanat ve kültür merkezleri olan halk evlerinde bu bağlılığını devam ettirmiştir. Katıldığı korolarda ve topluluklarda sazını daimî yanında taşımış ve küçük yaşlarından itibaren halk müziği saz heyetleri içerisinde aktif görevler üstlenmiştir. Yakın arkadaşları olan Mustafa Hoşsu ve Cemal Karaelmas ile halk müziği grupları oluşturarak müzik çalışmalarını devam ettirmiştir. Özdenkçi, aynı zamanda Eskişehir yöresine ait ezgilerin derlenmesini ve bu türkülerin seslendirilmesini sağlamıştır. Ortaokul dönemlerinde sıra arkadaşlığı yaptığı Mustafa Hoşsu ile birliktelikleri esnasında bağlamaya olan merakıyla devam eden müzik aşkı, sanatçının musiki yaşantısının gayretleri olarak ifade edilebilir. Osman Özdenkçi, Mustafa Hoşsu ile birlikte Eskişehir Halkevi Türk Halk Müziği Topluluğu'nu Ankara Radyosu'na getirmiş ve ilk canlı radyo programlarını gerçekleştirmiştir.⁶

Bu konuyu destekler biçimde TRT Ankara Radyosu üflemeli saz sanatçısı Ferhat Erdem şu açıklamalarda bulunmuştur:

Muzaffer Sarısözen yönetimindeki Yurttan Sesler Korosunda mahalli sanatkârlara da sanatlarını icra etmek üzere sahne ayrılıyordu. Bu anlamda Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden gelen mahalli icracılar yöre tavrını örnekleyerek Yurttan Sesler Korosu aracılığı ile farklı yörelerin müziklerini icra ediyorlardı. (Kişisel Görüşme, Ferhat Erdem,2023).

Resim 3. Muzaffer Sarısözen ve Yurttan Seslerin İlk Kuşak Saz ve Ses Sanatçıları ve Osman Özdenkçi

⁶ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

Muzaffer Sarısözen önderliğinde Cemal Karaelmas vokal olarak icrâlarda bulunmuş, Osman Özdenkçi ise yöre türkülerinin Ankara radyosunda seslendirilmesini sağlamıştır. Muzaffer Sarısözen ile önemli çalışmalar yapan Özdenkçi, sonrasında Ahmet Yamacı, Ahmet Gazi Ayhan ve Avni Özbenli gibi önemli isimlerle Yurttan Sesler Korosuna katılmıştır. Muzaffer Sarısözen'in yakın ilgi ve desteklerini gören Özdenkçi, Yurttan Sesler Korosunda ilkin misafir sanatçı olarak yöresel bağlama icrasıyla görev almıştır. Özdenkçi sonradan kadrolu saz sanatçısı unvanını 1945 yılında kazanmıştır.⁷

Resim 4. Osman Özdenkçi Askerlik Döneminde

Osman Özdenkçi Muzaffer Sarısözen yönetiminde radyoevinde görevine başlamasından altı ay sonra askerlik görevini yerine getirmek için gitmiş ve İstanbul Selimiye Kışlası'nda Bando Şefi olarak iki yıllık askerlik görevini tamamlamasının ardından tekrar Ankara Radyosu'ndaki görevine dönmüştür.⁸

Resim 5. Osman Özdenkçi ve Fikret Özdenkçi

⁷ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

⁸ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

Osman Özdenkçi 1948 senesinde Fikret Hanım ile dünya evine girmiş ve usta sanatçının bu evlilikten, Bülent adlı bir oğlu ve Birgi adında bir kızı olmuştur. Sanatçı, 1961 senesinde Muzaffer Sarısözen'in isteği üzerine Yurttan Sesler Koro Şefi Yardımcılığı görevine getirilmiştir.⁹

Sanatçının göreve getirilmesi ile ilgili yazı şu şekilde kayıtlara geçmiştir:

Radyo Müdürlüğü Yüce Katına;

İzinli bulunduğum veya vazifede bulunamadığım zamanlarda yayınları idare etmek üzere Osman Özdenkçi'nin, kendi kadrosu ile Yurttan Sesler Korosu şef yardımcılığına atanması hususuna yüksek müsaadelerini arz ve rica ederim. 07.08.1961

*Halk Müziği Mütahassıs Rep. Muzaffer Sarısözen*¹⁰

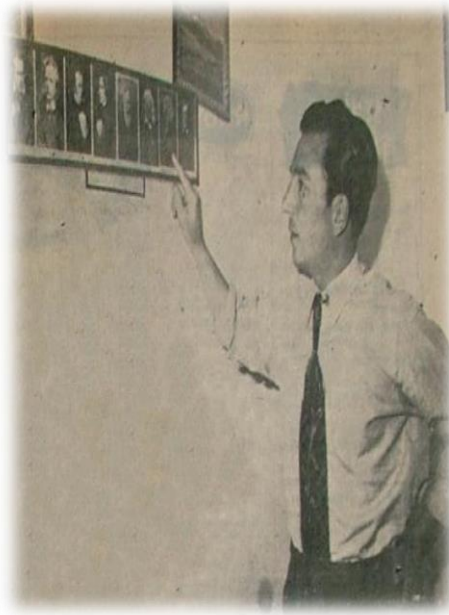
Resim 6. Osman Özdenkçi Yurttan Sesler Korosunu Yönetirken

Osman Özdenkçi Muzaffer Sarısözen'in vefatının ardından 1963 senesinde Yurttan Sesler Korosu'nun şefliğine getirilmiştir. Koro yönetimindeki başarısı ve saz icrasının maharetlerinin yanısıra, dönemin yeni yetişen sanatçılarına bağlama dersleri vermiştir. Başta kendi yöresinin müzisyenleri olmak üzere Anadolu'nun her bölgesinden gelen ve kendisi ile tanışan kişilere bağlama ve halk müziği bilgileri hakkında katkı sunmuştur. Eskişehirli hemşehrisi Mehmet Alkan, Osman Özdenkçi'nin tavsiyeleri üzerine radyo sınavlarına girmiş ve bu sınavlarda başarılı olmasının ardından TRT Ankara Radyosu'nda saz sanatçısı olarak göreve başlamıştır. Nevşehirli Gürbüz Sapmaz bizzat usta sanatkârın bağlama öğrencisi olmuştur. TRT sanatçısı Seyit Al ve TRT bağlama sanatçısı Mehmet Erenler bizzat ustalarından birisinin Osman Özdenkçi olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, halk müziği ses sanatçısı Yıldırım Çınar da 1962 yılına kadar profesyonel bir şekilde sanat yaşantısını devam ettirmek için Osman Özdenkçi'den ders almaya başlamıştır.¹¹

⁹ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

¹⁰ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

¹¹ <https://www.istanbulgazetesi.com.tr/yildirim-cinar>

Resim 7. Osman Özdenkçi Resim Koleksiyonunu Sergilerken

Sanatçı müzik, resim sanatı ve çalgı yapımı ile yakından ilgilenmiş ayrıca su kabağından bağlama tasarlamıştır. Çalgılara ve sanata olan bakış açısı onu daima yenilikçi bir şahsiyet olarak hafızalara kazımıştır. Geleneksel halk müziği dışında batı müziğine ve müzisyenlerine de ilgi duymuş, batılı sanatkarlar ile ilgili koleksiyonlar yapmış, batı müziği sanatçıları da yakından takip etmiştir. Sanatçı'nın boş ve evde bulunduğu zamanlar ise sanatıyla iştigal etmesine vesile olmuştur. Osman Özdenkçi, 3 Eylül 1976 senesinde, 52 gibi oldukça genç bir yaşta hayata gözlerini yummuştur.¹²

Osman Özdenkçi'nin Bağlama İcrâcılığı

Bağlama, Türk halk müziği içerisinde uzun yıllar benimsenmiş, Anadolu halkının duygu ve düşüncesine tercüman olmuş ve kulaktan kulağa aktararak gelecek nesillerin kültürel kodlarını oluşturmuştur. Anadolu halk müzik kültüründe yüzyıllar boyunca nadide bir çalgı olarak icrâ edilen bağlama, Osman Özdenkçi gibi usta isimlerin ellerinde hayat bulmuştur. TRT Ankara radyosunda, amatör korolarda ve halk evlerinde bağlamayı uzun dönemler profesyonel bir şekilde icra ederek halk müziğine hizmet eden Osman Özdenkçi, bu hususta örnek gösterilebilecek şahsiyetlerdendir. Sanatçı farklı yöre kültürlerine ilgi duymuş, sadece içerisinde bulunduğu yörenin halk kültürü ile ilgilenmemiştir. Anadolu sınırlarını aşan coğrafyalardan derlediği ezgileri sazına hassasiyetle işlemiştir. Osman Özdenkçi, Türk Halk müziğinin müzikal özelliklerinden olan tavır, ağız, usul ve ezgi kalıplarını bağlama icralarına ustalıkla aktarmış ve bu özellikler, Özdenkçi'nin sanatını yöresel bağlamda daha farklı boyutlara taşımıştır.

Özdenkçi solo ve toplu olarak profesyonel bağlama icralarında bulunmuş, aynı zamanda Muzaffer Sarısözen'in olmadığı dönemlerde Yurttan Sesler Korosu'nu büyük bir ustalıkla yönetmiştir. Özdenkçi'nin işine karşı gösterdiği hassasiyet dinleyicileri tarafından takdir

¹² <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

edilmiş ve sanatçının eğitimi yönü ve bu alandaki başarısı birçok bağlama öğrencisi yetiştirmesine vesile olmuştur.

Resim 8. Osman Özdenkçi Yakın Dostu Emin Aldemir Birlikte Bağlama İcra Ederken

<http://bitliskentbellegi.com/Uploads/niyazi-atesli-bitlisli-komple-bir-sanatci.pdf>

Türk folklorcusu, Türk halk müziği sanatçısı ve derleyicisi olan Muzaffer Sarısözen ile birlikte uzun yıllar çalışan Osman Özdenkçi, Muzaffer Sarısözen’den aldığı genel halk müziği ve nota bilgisinin yanında, bağlama icrâsını da kendine özgü bir tavır ve üslupla ilerletmiştir. Sanatçı bağlama icrâsını yöre tavrı içerisinde seslendirmiş ve bağlı olduğu gelenekten hiçbir zaman kopmamıştır. Aynı zamanda dönemin usta isimlerinden Emin Aldemir ile stüdyo ortamlarında ve açık hava konserlerinde uzun dönem icralarda bulunmuştur. Özdenkçi’nin bu şekilde farklı sanatçılar ile hazırladığı düet plakları da bulunmaktadır. “*Sanatkârın bağlama icrâcılığındaki mahareti ve kendine has tavrı, onu kendi alanında tanınan bir bağlama virtüözü olarak yansıtmıştır.*”¹³

Osman Özdenkçi’nin bağlama sazındaki mahareti ile ilgili Türk Halk Müziği saz sanatçısı Mehmet Erenler şu ifadelerde bulunmuştur:

Osman Özdenkçi, Eskişehir’de ve Ankara Radyosunda Sarısözen çizgisini yaşatan kişilerden biri olmuş, Emin Aldemir’le birlikte ise lider takım gibi çalışmışlar, halk kültürüne hizmetlerde bulunmuşlardı. Özdenkçi çalarken tane tane çalardı. Kendine has icra tekniği vardı. Bilhassa uzun havalara çok farklı ve nitelikli açışlar yapardı. Kendisi aynı zamanda çok iyi bir notistti, adeta havada uçan kuşun sesini notaya alırdı. Aynı zamanda müzik konusunda bilirkişi özelliği ile kendisine çok danışanı olurdu. Osman Özdenkçi radyoda sazını çalarken, sazının alt tellerine ise sırma tel takmazdı. Çelik tel kullanırdı. (Mehmet Erenler Kişisel Görüşme,2022).

Yurttan Sesler Korosu’nun saz ekibine ve sazların durumuna yönelik olarak Türk halk müziği ses sanatçısı Neriman Altındağ Tüfekçi ile yapılan bir söyleşide, Tüfekçi’nin bu ekipte yer alan ve içlerinde Osman Özdenkçi’nin de bulunduğu önemli saz sanatçılarına ilişkin değerlendirmesi ise şu şekildedir:

Sazlar yoktu, Bir Türkü Öğreniyoruz adlı programda bir tek saz çalıyordu: Sarı Recep. Sonra korolar ayrılınca korodakilerin sayısı çoğaldı. Sesler çoğalınca sazın da çoğalması lazımdı. Ondan sonra Ahmet Gazi Ayhan, Mucip Arcıman, daha sonra Osman Özdenkçi, Ahmet Yamacı

¹³ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

gibi çok kuvvetli sazlar imtihanı kazanıp radyoya girdiler. Bu suretle hem sazın hem sesin sayısı arttı ve küçük bir korodan biraz büyük bir koro teşekkül etti.¹⁴

Özdenkçi aynı zamanda 1947 senesinde halkevi çalışmaları arasında yer alan ve bağlama kursu vermek için görevlendirilen sanatçılardan birisidir.

“Sanatçı haftada iki gün İncesu halk odasındaki görevini yerine getirmek için atanmış ve çalışmalarının büyük bir titizlik ile yürütülmesi hususiyetinde hassasiyet göstermiştir. Ayrıca çalışmalardan zaman zaman bilgi verilmesine de itina gösterilmiştir” (Demiralp, 2018, s. 72-73).

Osman Özdenkçi İncesu halk odasındaki faaliyetlerinin dışında haftanın iki günü Yenidoğan halk odasında bağlama kursu vermiş ve sanatçıya İncesu ve Yenidoğan Halk Odaları’nda verdiği o sekiz dersin karşılığı olarak 108 lira ödenmiştir. Bunların yanı sıra, sanatçı Hıdırlık halk odasında da bağlama dersi vermiştir. Sanatçı’nın 1950 yılı itibariyle halkevlerindeki görevi sona ermiştir (Demiralp, 2018, s.72-73)

Osman Özdenkçi saz maharetini gelecek kuşaklara aktarmak için Ankara’da yedi ile on yaş arasındaki çocuklara bağlama dersi vermiş ve onları halk müziği etkinlikleriyle buluşturmuştur. Akansel’in bu konu hakkındaki ifadeleri şu şekildedir.

“1953’te Ankara Kurtuluş İlkokulu’nda saz hocası Osman Özdenkçi’nin verdiği eğitimle 7-10 yaşları arasındaki çocuklara “aşık sazı denilen öz milli sazımız bağlama” öğretmesidir. Konuyla ilgili olarak Ses Dergisi bir haber de yapmıştı” (Sucuoğlu, 2018, s. 44).

Resim 9. Osman Özdenkçi ve Güzel Talebeleri

Sanat hayatını verimli bir şekilde geçiren, bilgi birikim ve tecrübelerini yakın çevresi ile paylaşan Osman Özdenkçi bağlama icrasını yurdun farklı illerinde de başarıyla sergilemiş ve pek çok kişinin de bu sanata olan ilgisini arttırmıştır. Bu hususta TRT İzmir Radyosu Türk Halk Müziği bağlama sanatçısı İlhami Kamber şu ifadelerde bulunmuştur:

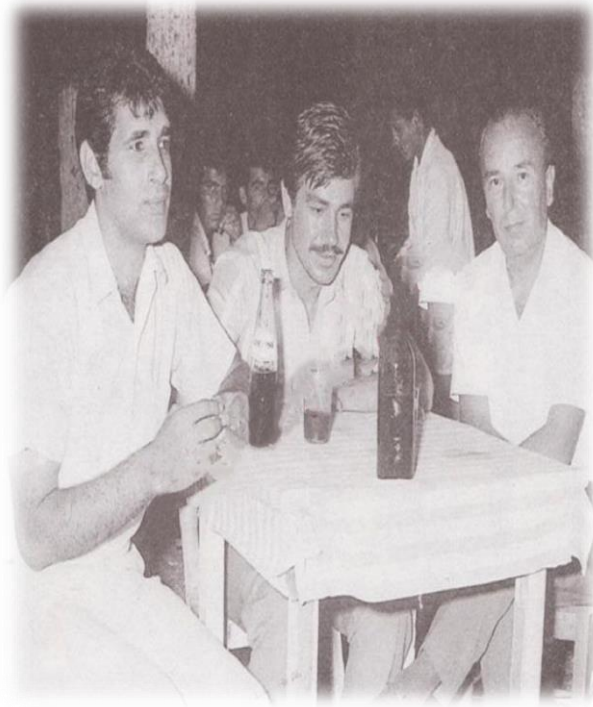
Osman Özdenkçi hocalar bizim TRT Erzurum Radyosu sınavımızda gelmişlerdi. 1966 döneminde Nida Tüfekçi, Osman Özdenkçi, Mustafa Geceyatmaz, Ali Can,

¹⁴ <https://acikradyo.com.tr/saz-ve-soz/neriman-altindag-tufekci-ile-soylesi>

Emin Aldemir hocalarımız kurul üyeleri olarak bizleri sınava tabi tuttular. O dönemlerde Erzurum'da Erzurum halk oyunları ve halk kültürleri adı altında Doğu'dan Sesler Derneği vardı. Biz o dernekte amatör çalışmalar yapıyorduk. Osman Özdenkçi hocamızla çok kısa karşılaşmamız oldu ama ben o hocalarımızdan çok etkilendim (İlhami Kamber ile yapılan kişisel görüşme, 05.06. 2023).

Osman Özdenkçi'nin Sanatçı Dostları

Müzisyenlerin sanatçı kişiliklerinin ortaya çıkmasında meslektaşlarının ve sanatçı şahsiyetlerin etkileri oldukça önem arz etmektedir. Sanat ve sosyal çevrenin şekillenmesi saz ve söz icracılığını doğrudan etkilemiş, bu doğrultuda Özdenkçi'nin mesleki çevresini genellikle müzisyenler oluşturmuştur. Geleneksel halk müziğinin en önemli değerlerini yansıtan Yurttan Sesler Korosu başta olmak üzere, geleneksel Türk halk müziğinin kıymetli şahsiyetleri bir sanat ortamı oluşturmuştur. Sanatkârların birbirleri ile olan hukukları saz ve söz icralarına doğrudan yansımış, bu bağlamda çalgı yorumlamasında farklılıklar ve çeşitlilikler ortaya çıkmıştır.

Resim 10. Osman Özdenkçi Çukurova'dan Sesler Topluluğu Sanatçıları Olan Şaban Gen ve Kenan Şele ile Birlikteyken

Başta Muzaffer Sarısözen olmak üzere Ahmet Yamacı, Ali Can, Cengiz Akmeriç, Emin Aldemir, Hüseyin İleri, Mehmet Erenler, Mustafa Hoşsu, Muazzez Türing, Muzaffer Akgün, Neriman Altındağ Tüfekçi, Nevin Akol, Nida Tüfekçi, Nurettin Çamlıdağ, Nurettin Dadaloğlu, Orhan Subay, Saniye Can, Sarı Recep, Seyfettin Sıgmaz, Turhan Karabulut ve Yıldırım Çınar Osman Özdenkçi'nin birlikte çalıştığı halk müziği sanatçılarıdır.

Kaynak Kişi Olduğu Türküler

Türk halk müziği icra denetleme ve repertuvar kurullarında görev yapan Osman Özdenkçi, derlediği pek çok türküyü ve halk ezgilerini Türk halk müziği repertuvarına kazandırmıştır. Sanatçının derleyerek repertuvara kazandırdığı ve kayıtlı olduğu bilinen 27 türkü tespit

edilmiştir. Sanatçı bu türkülerin birçoğunda derlemeci, notaya alan ve kaynak kişi sıfatlarıyla vazifede bulunmuştur. Yetiştirdiği ve yol gösterdiği birçok öğrencisinin yanı sıra, uzun yıllar boyunca TRT Ankara Radyosu (THM) repertuvar ve nota bilgisi derslerinde öğretmen olarak görev almıştır.¹⁵

Sanatçının başta kendi yöresi olmak üzere Anadolu'nun farklı illerinde Muzaffer Sarısözen ve Emin Aldemir ile türküler derlediği görülmüştür. Bu konuyu destekler mahiyette Kıtırcı şu ifadelerde bulunmuştur:

Eskişehir'de ilk müzik derleme çalışmaları İstanbul Belediye Konservatuarı ve Ankara Devlet Konservatuarı tarafından yapılmış fakat daha sonra Muzaffer Sarısözen, Osman Özdenkçi ve Muammer Uludemir'in çalışmalarıyla yüzün üstünde türkü, oyun havası, ağıt, ilahi, nefes derlenerek notaya geçirilmiştir (Kıtırcı, 2018, s. 1).

Sanatçının Anadolu'nun hemen hemen her bölgesinden ve farklı makamlarda türküler derlediği görülmüştür. Bunun yanı sıra daha da özele inerek Anadolu'nun farklı köy ve ilçelerinde TRT'nin ve Türkiye'nin ilk haber spikerlerinden birisi olan Jülide Göksan ile halk kültürüne ait derlemelerde bulunmuştur.

"1960'lı yıllarda Ankara Radyosu'nda başlayan "Günaydın" isimli programların ilk prodüktörlerinden biri olan Özdenkçi Radyo spikerlerinden Jülide Gülizar ile birlikte İç Anadolu Köyleri'nde dinleyicilerle röportajlar yaptı ve mahalli sanatçıların seslerini programlarında yayınladı." ¹⁶

Aşkın Çelik ise Türkiye'de ve Azerbaycan'da halk mahnuları'nın toplanmasına dair başlıklı makalesinde Osman Özdenkçi'nin ve arkadaşlarının verdiği emek ve çalışmaları ile ilgili şu ifadelerde bulunmuştur:

Türkiyede xalq mahnularının notlaşdırılması sahəsində Adnan Sayqun, Mehmet Özbek, Nihat Kaya, Nida Tüfekçi, Ahmet Yamacı, Osman Özdenkçi, Hamdi Özbay, Mustafa Hoşsu, Muzaffer Sarısözen, Salih Turhan, Talip Özkan, Şenel Önalı, Fatih Gürgün və başqa bəstəkar və musiqiçilərin əməyi olmuşdur. (Çelik, 2007, s.78).

Osman Özdenkçi derlediği türkülerini halkevleri, radyolar ve yayımladığı plaklar aracılığı ile geniş halk kitlelerine ulaştırmış ve kaynaklık etmiş olduğu bu türkülerin gelecek nesillere aktarılmasında öncülük etmiştir. Bu bağlamda sanatçının derlediği türküler arasında kırık hava ve oyun havası formlarına ait eserlerin yer aldığı görülmektedir.

Osman Özdenkçi'nin Derlediği Kırık Havalılar

Osman Özdenkçi; türkü, oyun havası, zeybek türlerindeki halk müziği eserlerini derleyerek notaya almıştır. Sanatçının derlediği türkülerin bilgi fişi aşağıdaki tabloda detaylı olarak gösterilmiştir. Özdenkçi, derlediği ve kaynak kişi olarak repertuvara kazandırdığı aşk-sevda, gurbet, ağıt ve deyiş türündeki türkülerine kaynaklık etmiş ve kendisinin TRT repertuvarına kazandırdığı 34 kırık hava olduğu tespit edilmiştir. Bahse konu bu türkülerin uşşak, segâh, hüseyni, hüzzam, kürdi, acemkürdi, muhalif, karcıgar, nişabur, gülizar, hicaz ve eviç makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özdenkçi tarafından derlenen ve notaya alınan türkülerin kaynak kişileri arasında halk müziğinin usta isimlerinin olduğu görülmektedir.

¹⁵ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

¹⁶ <https://www.repertukul.com/Biyografiler--OSMAN-OZDENKCI-2280>

Ayrıca derlenen ve notaya alınan bu türkülerin içerisinde 2/4, 4/4, 6/8, 11/8, 9/8, 9/4, 10/8, 12/8, 15/8 ve (18/8+9/8+15/8), (11/4+13/4), (9/8+8/8+2/4+3/4) basit ve karma usullerin kullanıldığı görülmektedir.

	Türkünün Adı	Yöresi	Kaynak Kişi	Derleyen	Notaya Alan	Reper tuvar No	Makamsal Dizi	Karar Şeşi	Usûl
1.	Al kağıt mavi kağıt	Ankara	Yağcıoğlu Fehmi Efe	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1392	Uşşak	La	2/4
2.	Anacan Bağrımı Can Eylemişem men	Azerba ycan	Muazzez Türing	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi	1375	Segâh	Si	6/8
3.	Arzu ederdim bir yol görmeye	Çorum	Aşık Hüseyin Çırakman	Osman Özdenkçi	Altan Demirel	3659	Uşşak	La	4/4
4.	Başu pare pare dumanlı dağlar	Erzincan	Ali Yılmaz	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	658	Hüseyini	La	11/8
5.	Bayram oldu gelmedi	Kars	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	2264	Segâh	Si	6/8
6.	Bir Ay Doğdu Iraktan	Bitlis	Yöre Ekibi	Osman Özdenkçi	Durmuş Yazıcıoğlu Nuri Esentürk	4922	Hüseyini	La	2/4
7.	Bir Samavar Almışam Silenim Yoktur	Kars	Gülay Göyme Vural Göyme	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi	1381	Segâh	Si	18/8 +9/8 +15/8
8.	Bu Dağ Bu Dağ Üstüne	Kerkük	Abdülva hit Küzecioğlu	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1352	Hüzzam	Si	11/4 +13/4
9.	Bu Dağlarda Bağ Olmaz	Eskişehir	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	973	Kürdi	La	9/4
10.	Çırpınıp da Şanova'ya çıkınca Acem Kızı	Kırşehir	Çekiç Ali	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1398	Acemkürdi	La	15/8
11.	Dam Başında Hezen Var	Sivas	Lütfi Gülşen	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	3487	Uşşak	La	12/8
12.	Durnam Gelir Kona Kalka	Eskişehir	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1280	Uşşak	La	4/4
13.	Elma dalda biter mi?	Kütahya	Yöre Ekibi	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1275	Hüseyini	La	9/8
14.	Elma İdim Yarıldım	Orta Anadolu	Yöre Ekibi	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1795	Muhelif	Si	2/4
15.	Gine Dertli Dertli İniliyorsun	Sivas	Mahmut Erdal	Nida Tüfekçi	Osman Özdenkçi+Nida Tüfekçi	1603	HÜSEYİNİ + KARCİĞAR	La	9/8+ 8/8+ 2/4+ 3/4
16.	Irmağın geçeleri (hoyda yarım hoyda)	Ankara	Rıfat Balaban	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1994	Nişabur	Si	4/4

17.	İmelerin Ah İmelerin	Rumeli	İbrahim Kayrak	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	674	Hüseyini	La	4/4
18.	Kahpe Felek Sana Nettim Neyledim	Sivas	Bekir Tekbaş	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1752	Hüseyini	La	4/4
19.	Kalenin Üstü Direk	Adana	İboş Ali ağa NecdetEşkinat	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	687	Uşşak	La	4/4
20.	Kara Koyun Etli Olur	Ankara	Rıfat Balaban	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	2308	Nişabur	Si	4/4
21.	Kara Koyun Koyunların Beyidir	Eskişehir	Osman Özdenkçi / Cemal Karaelmas	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer sarısözen	1819	Karçiğâr	La	2/4
22.	Karyolanın Demiri	Çanakale	Saniye Can	Osman Özdenkçi / Emin Aldemir	Osman Özdenkçi / Emin Aldemir	1716	Eviç	Fa #	9/4
23.	Keman Yayın İnce Kaşın	Ağrı	İsmet Öztürk	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi	1772	Uşşak	La	4/4
24.	Mavi Bağlar Başına	Diyarbakır	Cemil Değer	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	4080	Hüseyini	La	10/8
25.	Merdivenden İnerken	Bilecik	Yöre Ekibi	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	12	Gülizar	La	9/8
26.	O Yana Hindi	Kars	Niyazi Ateşli	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	1637	Segâh	Si	12/8
27.	Öte Yakaya Geçelim	Eskişehir	Osman Özdenkçi / Cemal Karaelmas	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen	1230	Hüseyini	La	9/8
28.	Sabahtan Kalktım Semaver Kurdum	Kars	Melahat Akkartal	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi	1681	Segâh	Si	10/8
29.	Seher Vakti Sen Tarlaya Gidende Süreyya	Azerbaycan	Hacı Ali Hancı Hulusi Seven	Osman Özdenkçi	Nida Tüfekçi	1801	Hicaz	La	6/8
30.	Yere Düştü Alamadım Fesimi	Eskişehir	Cemal Karaelmas	Osman Özdenkçi	Mustafa Geceyatmaz	3791	Kürdi	La	4/4
31.	Yeşil Ördek Gibi Daldım Göllere	Sivas	Sabahattin Alparslan	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	2363	Hüseyini	La	4/4

Tablo 1: Osman Özdenkçi Tarafından Derlenen ve Notaya Alınan Türküler

Osman Özdenkçi'nin Derlediği ve Notaya Aldığı Oyun Havaları

Eskişehir oyun havaları yörenin coğrafi konumu ve yöre halkının kültürel yapısına bağlı olarak değişken karakterler yansıtmaktadır. Eskişehir yöresi oyun havaları içerisinde zeybek ve kaşık türleri yoğun olarak icra edilmektedir. Sözlü ve sözsüz icra edilen halk oyunları çoğunlukla bağlama eşliğinde, sözsüz olan ezgiler ise meydanlarda davul-zurna ya da davul-klarnet ile sergilenir. Erkek ve kadın oyunlarının farklı bir şekilde icra edildiği halk oyunları doğrultusunda oyunlu müzik türlerinin temeli olan oyun havaları da çeşitlilik göstermektedir. “Erkek dansları “Kaşıklı Zeybek” türü özelliği gösteren danslar ve “Kaşıklı Karşılama” ise kadın türü danslardır”¹⁷

Resim 11. Osman Özdenkçi Zeybek Kıyafeti ile Bağlama İcra Ederken

	Türkünün Adı	Yöresi	Kaynak Kişi	Derleyen	Notaya Alan	Repertuvar No	Makamsal Dizi	Karar Sesi	Usûl	Türü
1.	Eskişehir Zeybeği	Eskişehir	Yöre Ekibi	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	11	Hüseyni	La	9/4	Zeybek
2.	Kervan	Eskişehir	Yöre Ekibi	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi	100	Acem Aşiran	Fa		?
3.	Zeybek	Eskişehir	Satılmış Kılıç	Osman Özdenkçi	Yaşar Aydaş	308	Mahur	Sol	9/8	Zeybek

Tablo 2: Osman Özdenkçi Tarafından Derlenen ve Notaya Alınan Oyun Havaları

¹⁷ <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-70857/halk-oyunlari.html>

Kahramanlık ve yiğitliğin temsili olan bu türkülerde Eskişehir Zeybeği, Kervan ve Zeybek isminde üç oyun havası yöre ekiplerinden ve Satılmış Kılıç'tan Osman Özdenkçi'nin derlemesiyle notaya alınmıştır. Türkülerin hüseyini, acem aşiran ve mahur makamlarında olduğu görülmektedir. Ayrıca bu türkülerin 9/4 ve 9/8 zeybek usulü formlarında olduğu tespit edilmiştir. Türküleri notaya alma ve nota yazımı konusunda uzman bir isim olan Özdenkçi pek çok eseri notaya alarak Türk halk müziği repertuarına kazandırmıştır.

Sanatçının Türk halk müziği çalışmalarının yanısıra dönemin popüler müzik kültürüne ve Türk sanat müziği türlerine de eşlik ettiği görülmüştür. Hatta TRT repertuarında kayıtlı olmayan bazı türküleri de derlediği, bu türkülerin plak olarak usta sanatkarlar tarafından seslendirildiği tespit edilmiştir. Dönemin önemli ses sanatçısı Müzeyyen Senar'ın Odfon plak şirketinden çıkartmış olduğu "Kızım seni Ali'ye vereyim mi?" isimli türkü ise buna örnektir.

Fotoğraf 1: Osman Özdenkçi'nin Derlediği Türkünün Plak Görseli

<https://www.discogs.com/release/23899826-M%C3%BCzeyyen-Senar-K%C4%B1z%C4%B1m-Seni-Aliye-Vereyim-Mi-Sabah%C4%B1n-Scherinde>

Osman Özdenkçi'nin Plakları

Teknolojik gelişmeler ve müzikal evrimleşme sürecinde fonograf, gramofon, plak, kaset, cd-dvd, mp3 gibi birbirinden farklı araç, müziğin dillendirilmesinde aracılık etmişlerdir. Dönemin teknolojik koşullarını yakından takip eden ve teknoloji ile sanatını destekleyen sanatçılar, sanatlarındaki maharetlerini daha geniş kitlelere ulaştırabilmişlerdir.

Fotoğraf 2: Osman Özdenkçi–Emin Aldemir ve Arkadaşları Tarafından Hazırlanan Plak Görseli (Eskişehir Zeybeği)

<https://www.mamatikoleksiyon.com/urfa-divani-kadin-oyun-havasi-osman-ozdenkci-emin-aldemir-ve-arkadaslari>

Osman Özdenkçi, sahne ortamları ve müzik eğitimciliğinin yanı sıra stüdyo ortamlarında kendini kanıtlamış ve dönemin şartlarına uygun olarak plak çalışmaları yapmıştır. Bu bağlamda sanatçının en yakın dostlarından olan Emin Aldemir sanat yaşamı içerisinde Özdenkçi'nin en büyük destekçisi olmuştur. Sanatçı, Anadolu Oyun Havaları başlığı adı altında Osman Özdenkçi ve Emin Aldemir adlı bir albüm çalışması hazırlamış ve bu albümde Tamzara Oyun Havası, Urfa Divanı, Silifke Oyun Havası ve Eskişehir Zeybeği gibi türkülerin icralarına yer vermiştir.

Bunun yanı sıra Türküola, Türkofon ve Odeon gibi farklı plak firmalarında kayıtlarda bulunmuş olan sanatçı, Osman Özdenkçi-Emin Aldemir ve Arkadaşları başlığı ile Kayseri Oyun Havası, Kadın Oyun Havası, İzmir Zeybeği ve Ankara Zeybeği başlıkları altında 45'lik plak çalışmaları yapmıştır.

Fotoğraf 3: Osman Özdenkçi–Emin Aldemir ve Arkadaşları Tarafından Hazırlanan Plak Görseli (Kayseri Oyun Havası)

<https://www.45cat.com/record/va8703>

Osman Özdenkçi'nin Eşlik Ettiği Filmler

Osman Özdenkçi, Yurttan Sesler Korosu şefi Muzaffer Sarısözen yönetmenliğinde koro, konser ve etkinliklerin yanı sıra film müziklerine de önemli katkılarda bulunmuştur. Sanatçının bağlamasıyla eşlik ederek katkı sunduğu bazı filmler ise şu şekildedir:

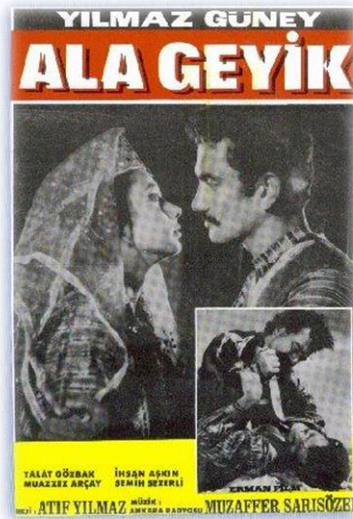

Afiş 1: Muzaffer Sarısözen Tarafından Müzikleri Yapılan ve Osman Özdenkçi'nin eşlik ettiği Sinema Filminin Afişi (Gelinin Muradı)

<https://www.beyazperde.com/filmler/film-291095/>

“Gelinin Muradı”

1957 yapımı komedi türünde olan filmin yönetmenliğini Atıf Yılmaz yapmıştır. Filmin müzikleri ise Muzaffer Sarısözen önderliğinde olup müziğin icrasında bağlama sanatçılarından Nida Tüfekçi, Osman Özdenkçi, Seyfettin Sıgmaz, Ahmet Yamacı ve Coşkun Özer sazlarıyla eşlik etmişlerdir.

Afiş 2: Muzaffer Sarısözen Tarafından Müzikleri Yapılan ve Osman Özdenkçi'nin Bağlamayla Eşlik Ettiği Sinema Filminin Afişi (Ala Geyik)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ala_Geyik_%28film,_1959%29

“Ala Geyik”

Ala Geyik, başrollerinde Yılmaz Güney ve Pervin Par'ın oynadığı yönetmenliğini ise Atıf Yılmaz'ın yaptığı 1959 yapımı Türk sinema filmidir. Filmin müzik direktörü Muzaffer

Sarisözen'dir. Müziklerde saz icracıları olarak; Osman Özdenkçi, Seyfettin Sıgmaz, Adnan Şeker, Coşkun Özer, Nezihe Darga ve Yılmaz Dağtan'dan oluşan bir topluluk sazlarıyla eşlik etmiştir. (Cömert,2018, s.190)

Afiş 3: Muzaffer Sarısözen Tarafından Müzikleri Yapılan ve Osman Özdenkçi'nin Bağlamayla Eşlik Ettiği Sinema Filminin Afişi (Beyaz Mendil)

https://www.imdb.com/title/tt0261562/mediaviewer/rm1868104193/?ref=tt_ov_i

“Beyaz Mendil”

Beyaz Mendil, 1955 yapımı sinema filmidir. Filmin senaristliğini ve yönetmenliğini Lütfi Ömer Akad yapmıştır. Siyah beyaz yapım olan filmin müzikleri Muzaffer Sarısözen yönetiminde Ahmet Yamacı, Osman Özdenkçi, Nida Tüfekçi, Seyfettin Sıgmaz ve Coşkun Özer'in destekleri ile yapılmıştır. (Cömert, 2018, s.106)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Osman Özdenkçi geleneksel halk kültürünün inşasını oluşturmada ve geleneğin korunması sürecinde önde gelen isimlerden birisidir. Özdenkçi'nin sanatıyla ilgili yapmış olduğu çalışmalar sadece geleneğin korunması sürecinde değil aynı zamanda ulusallaşma sürecinde de kültürel aracılık görevi olarak kayıtlara geçmiştir. Bağlama sazının geliştirilip tanıtılması maksatlı önemli çalışmalar yapmış, başta halk müziği olmak üzere halk kültürünü geleneksel bağlamda aslına uygun bir şekilde sergilemiştir. Bağlama icracılığının yaygınlaştırılması hususunda başta küçük yaş grupları olmak üzere bu saza meraklı herkese katkı sunmuştur. TRT repertuarında bulunan türkülerin icrasını yaparak halk müziğinin gelecek nesillere ve dönemine sevdirmesine aracılık etmiştir.

Osman Özdenkçi aynı zamanda Yurttan Sesler Korosu şefliği yapmış, birbirinden kıymetli saz ve söz sanatçısına önderlik etmiştir. Anadolu'nun köylerinde halkın kıymetli eserlerini ekip arkadaşlarıyla büyük bir özveri ile derlemiştir. Ankara halkevlerinde ve bu halkevlerine bağlı odalarda ücret karşılığı uzun dönemler bağlama dersleri vermiştir. Özdenkçi'nin TRT repertuarında kaynak kişi olarak kazandırdığı türkülerin farklı makamlarda ve usullerde olduğu tespit edilmiştir. Özdenkçi iyi bir notist ve kaynak kişi ve derlemeci olarak Türk halk müziğine önemli kazanımlar sağlamıştır.

Sanatçının sadece radyo programlarında değil, iyi bir stüdyo müzisyeni olduğu ve aynı zamanda Muzaffer Sarısözen önderliğinde dönemin önemli sinema filmlerine bağlama sazı ile eşlik

edildiği tespit edilmiştir. Halk kültürünün gönüllü hizmetkarları olan böylesine kıymetli sanatçıların değerlerinin yaşarken bilinmesi, icralarına ait ses kayıtlarının ayrıntılı olarak tahlil edilmesi ve alana kazandırdıkları hizmetlerin doğru bir şekilde aktararak yaygınlaştırılması, böylesine kıymetli sanatkarların genç nesillere sevdirilerek tanıtılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Çeren, Ş.S. (1944). "*Muzaffer Sarısözen ile Bir Konuşma*". Radyo, Cilt3, Sayı:31, Haziran.

Cömert, E. (2018). *Sivas 1000 Temel Eser, Ölümünün 50.Yılında Muzaffer Sarısözen Sempozyumu Bildirileri*, Sivas.

Çelik, A. (2017). *Türkiyede ve Azerbaycanda Xalq Mahnılarının Toplanmasına Dair*, İzmir. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, Cilt: VII, Sayı 2,

Demiralp, Ş. (2018). *Ankara Halk Evi'nin Musiki Çalışmaları*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı, Elâzığ.

Kıtırıcı, B. (2021). *Anadolu'dan Bir Sanat Kenti: Eskişehir Müzikte Temsil ve Müziksel Temsil II*, İstanbul.

Sucuoğlu, E. (2018). *Demokrat Parti Döneminde Sanat (Müzik-Tiyatro-Sinema)* Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Bilecik.

Tenekeci, G. (2017). *TRT Repertuarında Yer Almamış Bolu İli Yöresel On Ezginin Derlenmesi* Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Musikisi Anabilim Dalı, İstanbul.

İnternet Kaynakları

Beyaz Perde. Erişim Tarihi: 22.04.2023, <https://www.beyazperde.com/filmler/film-291095/>

Bitlisli Komple Bir Sanatkâr, Bir Musiki Adamı: Merhum Niyazi Ateşli Üstat. Erişim Tarihi: 19.04.2023, <http://bitliskentbellegi.com/Uploads/niyazi-atesli-bitlisli-komple-bir-sanatci.pdf>.

Çokbilgi.com. Erişim Tarihi:28.04.2023, <https://www.cokbilgi.com/yazi/yildiray-cinar-kimdir-hayati-biyografi/>

Discogs. Erişim Tarihi: 23.05.2023, <https://www.discogs.com/release/23899826-M%C3%BCzeyyen-Senar-K%C4%B1z%C4%B1m-Seni-Aliye-Vereyim-Mi-Sabah%C4%B1n-Seherinde>

Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 24.05.2023, <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-70857/halk-oyunlari.html>

Imdb. Erişim Tarihi: 21.05.2023, https://www.imdb.com/title/tt0261562/mediaviewer/rm1868104193/?ref_=tt_ov_i

45 Cat. Erişim Tarihi: 21.05.2023, <https://www.45cat.com/record/ya8703>

Mamati Koleksiyon. Erişim Tarihi:17.05.2023, <https://www.mamatikoleksiyon.com/urfadivani-kadin-oyun-havasi-osman-ozdenkci-emin-aldemir-ve-arkadaslari>

Repertuar Türküleri Külliyyatı (Repertükül). Erişim Tarihi: 25.05.2023, <https://www.repertukul.com/yoreler--Eskişehir>.

Vikipedi. Erişim Tarihi: 21.05.2023,
https://tr.wikipedia.org/wiki/Ala_Geyik_%28film,_1969%29

Vikipedi. Erişim Tarihi: 25.05.2023,
https://tr.wikipedia.org/wiki/Ala_Geyik_%28film,_1959%29

Kişisel Görüşmeler

TRT Ankara Radyosu Türk Halk Müziği Dilsiz Kaval Sanatçısı Ferhat Erdem [01.05.2023 tarihinde telefonla yapılan kişisel görüşme]

TRT İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği Bağlama Sanatçısı Mehmet Erenler [14.11.2022 tarihinde telefonla yapılan kişisel görüşme]

TRT İzmir Radyosu Türk Halk Müziği Bağlama Sanatçısı İlhami Kamber [05.06.2023 tarihinde telefonla yapılan kişisel görüşme]